

რეზიუმე

ნაშრომში განხილულია იმერეთის მხარის აგრო-ბიზნესის ზოგადი მიმოხილვა, სადაც საუბარია დარგების განვითარების რაციონალურ თავისებურებებზე, კერძოდ იმერეთის მხარეში მიზანშეწონილი იქნება განვითარდეს სტრატეგიული დარგები: მემარცვლეობა, ბოსტნეულ-ბალჩეული, მევენახეობა, მეჩაიეობა, მეცხოველეობა, მეაბრეშუმეობა და მეფუტკრეობა, რისთვისაც რეგიონში არსებული სპეციფიკური და უნიკალური პირობები მაქსიმალურად უნდა იქნეს გამოყენებული. აგრობიზნესში კი მთავარს წარმოადგენს სასოფლო-სამეურნეო წარმოება, რომლის განვითარება უპირველეს ამოცანად უნდა იქცეს.

სტატიაში კარგადაა გაშუქებული იმერეთის რეგიონის ეკონომიკური მონაცემები ყველა კატეგორიის მეურნეობებში, საიდანაც შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ სოფლის მეურნეობის დარგობრივ სტრუქტურაში წარმოდგენილია როგორც მემცენარეობის, ისე მეცხოველეობის დარგები, არსებობს მისი შემდგომი განვითარების პერსპექტივები, რადგანაც იმერეთის ნიადაგურ კლიმატური პირობები საუკეთესოა სოფლის მეურნეობის დარგის განვითარებისათვის, რა თქმა უნდა აგრობიზნესის საწარმოთა სწორი მართვის, რაციონალურად გაძღოლის პირობებში და შეზღუდული რესურსების სწორად, მიზნობრივად გამოყენების შემთხვევაში.

საკვანძო სიტყვები: სოფლის მეურნეობა, აგრობიზნესი, დარგობრივი სტრუქტურა.

Summary

Imereti Agribusiness General Overview

The paper deals with a general overview of the Imereti region of the ADA, which deals with nature conservation sectors, particularly in Imereti region to develop appropriate strategic sectors: Livestock, fish, honey, for which area-specific and unique conditions should be the main agricultural production, the development of which should be the prime objective.

The article is well covered in the Imereti region's economic data for all categories of farms from which we can conclude that the agricultural sector structures represented as plant and animal breeding, there are the prospects for further development, as the regional soil and climatic conditions are perfect for agriculture development in the

course of agribusiness enterprises proper management of limited resources to effectively manage the situation and intended use cases.

* * * * *

სოფლის მეურნეობის დარგობრივი სტრუქტურის განვითარებისას, აუცილებლად უნდა გავითვალისწინოთ დარგების განვითარების რეგიონალური თავისებურებები, კერძოდ ჩვენს საკვლევ ობიექტზე იმერეთის მხარეში, მიზანშეწონილი იქნება შეთანხმებულია განვითარდეს სტრატეგიული დარგები: მემარცვლეობა, ბოსტნეულ-ბალჩეული, მევენახეობა, მეჩაიეობა, მეცხოველეობა, მეაბრეშუმეობა და მეფუტკრეობა. ამისათვის არსებული სპეციფიკური და უნიკალური პირობები მაქსიმალურად უნდა იქნეს გამოყენებული. აგრობიზნესში მთავარს წარმოადგენს სასოფლო-სამეურნეო წარმოება, რომელიც წარმოდგენილია ავტონომიურად ფუნქციონირებადი მრავალრიცხოვანი და შედარებით მცირე ოჯახური მეურნეობებითა და სხვა სასოფლო-სამეურნეო საწარმოებით.

იმერეთის უმეტესი რაიონები (ზესტაფონი, თერჯოლა, ბაღდათი, ვანი, სამტრედია, საჩხერე, ხარაგოული ძირითადად მევენახეობის საწარმოო მიმართულებისაა, მაგრამ ვერტიკალური ზონალობისა და ბუნებრივ-ეკონომიკური პირობების მრავალფეროვნების გამო, მაინც დიდად განსხვავდებიან ერთმანეთისაგან სასოფლო-სამეურნეო წარმოების გადაადგილებით, დარგთა და კულტურათა შეთანხმებით, სამეურნეო საქმიანობის საბოლოო შედეგებით.

როგორც კვლევამ აჩვენა – იმერეთის მხარეში სოფლის მეურნეობის განვითარებისათვის ხელსაყრელი ბუნებრივ-ეკონომიკური პირობებია და ბიზნესს გააჩნია როგორც მიკრო გარემო, ასევე მაკროგარემო, თუმცა ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ ჯერ კიდევ დასახვეწია მიკრო და მაკრო-ეკონომიკური გარემოს ელემენტები, რომელთა კომპლექსური ზემოქმედებათა დაშესაძლო მართვით მიიღწევა ბიზნესის ძირითადი მიზნები. აქვე უნდა აღვნიშნოთ, რომ საწარმოო პროცესი აგრარულ დონეზე, სუსტი მენეჯმენტის პირობებში მიმდინარეობს, მეწარმეები, ფერმერები განიცდიან აგრობიზნესისათვის აუცილებელი უნარ-ჩვევების, ცოდნისა და ინფორმაციის მწვავე დეფიციტს, მათ ხშირ შემთხვევაში არ იციან, ან ვერ სარგებლობენ საკონსულტაციო, სესხების, გრანტების გამცემი და სხვა ინსტიტუტების არსებობის შესახებ. ისინი გაუთვითცნობიერებლები არიან ისეთ საკითხებში, როგორიცაა: მატერიალურ-ტექნიკური საშუალებებით უზრუნველყოფა, თანამედროვე ტექნოლოგიები, სარეკლამო და საშუამავლო რგოლე-

ბი და, რაც მთავარია წარმოებული პროდუქციის მიზნობრივი ბაზარი, რისთვისაც უნდა მოხდეს მათთვის კონსულტაციების გაწევა ადგილზე და მათი კვალიფიკაციის ამაღლებამხოლოდ აგრობიზნესის საწარმოთა რაციონალური გაძღოლის საფუძველზე მოხდება იმერეთში არსებული სასოფლო-სამეურნეო დარგების განვითარება.

იმერეთის მემცენარეობის დარგისათვის მარცვლოვნებიდან ყველაზე დამახა-სიათებელი სიმინდის კულტურაა...იმერეთის რეგიონში მებოსტნეობა-მებაღეობის მხრივ ყველაზე თვალსაჩინო და პერ-სპექტიულ მხარედ, მთელ დასავლეთ საქართველოში იმერეთის დაბლობი ითვლება, რომელშიც შედის: ქუთაისის მიმდებარე ტერიტორია, წყალტუბოს, სამტრედიის, ხონის, ვანის და ნაწილობრივ ტყიბულის და ზესტაფონის ადმინისტრაციული რაიონები, რომლებიც იძლევიან ხილ-ბოსტნეულის ადგილობრივ პროდუქციას. დღეისათვის იმერეთის რეგიონში ბოსტნეულ-ბაღეული კულტურების საერთო და საპექტარო მოსავლიანობა სასურველზე ბევრად დაბალია, რაც დაკავშირებულია რიგ სუბიექტურ და ობიექტურ მიზეზებთან. მოსავლიანობის გადიდების პრობლემების გადაწყვეტა და ამ რეგიონის მაღალი პოტენციის რეალურ პოტენციაში გადაყვანა სავესებით შესაძლებელია, თუ ამოქმედდება არსებული რეზერვი, ყველა საშუალება და გატარდება ნიადაგის განოყიერების სრული კომპლექსი.

საქართველოს ეკონომიკაში და კერძოდ მევენახეობაში იმერეთს, როგორც ქვეყნის განუყოფელ ნაწილს (მხარეს), ისტორიულად ყოველთვის გამოორჩეული ადგილი ეკავა. იმერეთის უმეტეს ადმინისტრაციულ რაიონებში მევენახეობა დღესაც სოფლის მეურნეობის წამყვან დარგს წარმოადგენს. იმერეთის ღვინოები, რომლებიც მზადდება მთის ფერდობებზე და ქანობებზე გაშენებული ვაზისგან, უპირატესად თეთრი ღვინოები, გამოირჩევიან მაღალი ხარისხით. ძირითადად ეს ღვინოები ზომიერი სიმაგრისაა, ხასიათდება სინაზით, სისრულით, თავისებური არომატით და კარგად განვითარებული ბუკეტით სიძველეში

იმერეთის რეგიონის განსაკუთრებულ ეკოლოგიურ ზონებში მოყვანილი ჩაის ფოთლიდან გადამუშავებული პროდუქცია იძლევა სპეციალური, სამარკო ჩაის გამომუშავების შესაძლებლობას, რომლებიც გამოირჩევიან თავიანთი ორგანოლექტიკური მაჩვენებლებით და შესაბამისად სარეალიზაციო ფასითაც.

იმერეთის რეგიონში მეცხოველეობის დარგში აღინიშნება პირუტყვის სულადობის კლება (მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვი), სამაგიეროდ გაიზარდა ცხვრისა და თხის რაოდენობა. იკლო რძის წარმოებამ.მეფრინველეობა კი პრიორიტეტული დარგია.

იმერეთში მეფუტკრეობას საკმაოდ დიდი ისტორია აქვს. იმერეთის რეგიონი ფიზიკურ-გეოგრაფიული, ლანდშაფტურ-კლიმატური და ნიადაგური ნაირფეროვანი პირობებით ხასიათდება, რაც ხელსაყრელ

პირობებს ქმნის მეფუტკრეობის დარგის განვითარებისათვის.

აუცილებლად უნდა აღვნიშნოთ, რომ ერთ დროს იმერეთში მეაბრეშუმეობა შემოსავლის ძირითადი წყარო იყო, რადგანაც მხარეში როგორც კლიმატური, ისე ნიადაგობრივი პირობები ხელსაყრელი იყო, რასაც ეფექტიანად იყენებდნენ ქვემო იმერეთის მხარეში, ზემო იმერეთში ეს შესაძლებლობა არ იყო სრულყოფილად გამოყენებული (ხარაგოული, საჩხერე, ჭიათურა, ტყიბული). ჩვენ ვფიქრობთ და მიგვაჩნია, რომ იმერეთში მეაბრეშუმეობის აღორძინება აუცილებელია, რაც ბევრ ოჯახს დაასაქმებდა და გახდებოდა შემოსავლის წყარო. ამასზე უნდა იფიქროს როგორც იმერეთის, ისე ქვეყნის ხელისუფლებამ და მიიღოს შესაბამისი ზომები.

განვიხილოთ ეკონომიკური მონაცემები იმერეთის რეგიონის ყველა კატეგორიის მეურნეობებში.

მემცენარეობის ძირითადი პროდუქციის წარმოება იმერეთის ყველა კატეგორიის მეურნეობებში (ათასი ტონა)

	წ.	მარ- ცვლ- ქული	მათ შორის		კარტო- ფილი	ბოს- ტნეუ- ლი	ხილი	ყურ- მენი	ჩაი
			ხორ- ბალი	სიმინ- დლი					
საქარ- თველო სულ	2011	397,6	96,8	269,6	273,9	185,8	187,3	159,6	2,9
	2012	370,0	80,7	267,0	252,0	198,5	157,9	144,0	2,6
იმე- რეთი	2011	68,7	—	67,3	0,8	20,8	18,5	26,3	0,2
	2012	67,5	—	65,5	0,9	19,9	21,8	36,2	0,0
წილი %	2011	17,2	—	24,9	0,2	11,1	9,8	21,7	6,8
	2012	18,2	—	25,5	0,3	10,0	13,8	13,8	—

წყარო: საქართველოს სოფლის მეურნეობა. 2012 წ. სტატისტიკური პუბლიკაცია

თუ გადავხედავთ იმერეთის მხარის მემცენარეობის დარგობრივ სტრუქტურას, დავინახავთ, რომ 2008 წლიდან მოყოლებული იგი იცვლება და იზრდება მოსავლიანობა, თუმცა ხვედრითი წილის მიხედვით ზოგიერთ პროდუქტზე იკლებს, რაც იმით აიხსნება, რომ 2008 წელთან შედარებით 2012 წელს გაიზარდა მემცენარეობის პროდუქციის წარმოება საქართველოში მთლიანად.

მეცხოველეობის პროდუქციის წარმოება (ათასი ტონა)

	2008	2009	2010	2011	2012
1. ხორცის წარმოება (დაკლულ წონაში, ათასი ტონა)					
საქართველო	57,3	54,3	56,4	49,3	42,6
იმერეთი	11,8	12,7	12,7	9,3	8,1
წილი %	20,5	23,3	22,5	18,8	19,0

2. მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვის ხორცის წარმოება (დაკლულ წონაში, ათასი ტონა)					
საქართველო	25,1	29,2	26,7	21,3	16,2
იმერეთი	4,9	5,6	5,4	3,5	3,0
წილი %	19,5	19,1	20,2	16,4	16,2
3. ღორის ხორცის წარმოება (დაკლულ წონაში, ათასი ტონა)					
საქართველო	11,4	8,2	12,8	11,6	11,8
იმერეთი	3,3	3,2	3,9	2,7	2,8
წილი %	28,9	39,0	30,4	23,2	23,7
4. ყველა სახის ფრინველის ხორცის წარმოება (დაკლულ წონაში, ათასი ტონა)					
საქართველო	12,9	12,4	11,6	12,0	11,7
იმერეთი	3,5	3,7	3,1	3,0	2,1
წილი %	27,1	29,8	26,7	25,0	12,2
5. რძის წარმოება (მლნ. ლიტრი)					
საქართველო	645,8	551,4	587,7	582,1	589,5
იმერეთი	135,4	112,4	112,4	108,3	111,5
წილი %	20,9	20,3	19,0	18,6	18,9
6. ფურისა და ფურკამეჩის რძის წარმოება (ათასი ტონა)					
საქართველო	639,1	544,8	581,0	575,7	582,6
იმერეთი	135,4	112,4	111,2	108,6	111,3
წილი %	21,1	20,6	19,1	18,8	19,1
7. კვერცხის წარმოება (მილიონი ცალი)					
საქართველო	639,1	544,8	581,0	575,7	474,0
იმერეთი	44,0	39,0	35,1	36,7	44,3
წილი %	6,8	7,1	6,0	6,3	9,3
8. თაფლის წარმოება (ათასი ტონა)					
საქართველო	2,4	2,5	4,2	2,7	4,1
იმერეთი	0,4	0,8	0,3	0,3	0,2
წილი %	16,6	32,0	7,1	11,1	4,8

როგორც მოკვლეული და გაანგარიშებული მონაცემებიდან ჩანს, 2012 წელს სხვა წლებთან შედარებით იკლებს ხორცის წარმოება დაკლულ წონაში და იგი შეადგენს 49,3 ათას ტონას, იმერეთის რეგიონში კი – 42,6 ათას ტონას, ანუ მთლიანი წარმოების 19,0%-ს, განსაკუთრებით შემცირდა მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვის ხორცის წარმოება 2012 წელს – 3,0 ათასი ტონა. ასევე წინა წლებთან შედარებით 2011-2012 წლებში შემცირდა ღორის ხორცის წარმოება – 2,8 ათას ტონამდე, ფრინველის ხორცის წარმოებაც წინა წლებთან შედარებით დაბალია – 2,1 ათასი ტონა, ანუ მთლიანი წარმოების 12,2%-ტი. ჩვალებადია რძის წარმოების მაჩვენებელი, უმნიშვნელო ზრდა დაფიქსირდა 2011 წელთან შედარებით, მაგრამ 2008 წლის მაჩვენებელთან (125,4 მლნ. ლიტრი) შედარებით დაბალია (111,5). ლაც შეეხება კვერცხის წარმოებას, 2008 წლიდან მოყოლებული აქ კლება შეინიშნება და 2012 წელს შეადგენს 44,3 მილიონ ცალს. ჩვალებადია თაფლის წარმოებაც, 2012 წელს მხოლოდ 0,2 მლნ. თონა შეადგინა.

აქვე უნდა აღვნიშნოთ, რომ პროდუქციის წარმოება ძირითადად ხდება საოჯახო და მცირე ფერმერულ მეურნეობებში, ასე მაგალითად ხილის წარმოება 2012 წელს შეადგენს 157,9 ათას ტონას, ანუ ოჯახური მეურნეობების წილი 99,7%-ია, იგივეა ყურძნის წარმოებაში, წარმოებული 144,0 ათასი ტონა ყურძნის 91,5% ოჯახურ მეურნეობებზე მოდის, იგივე ითქმის ციტრუსზე, ჩაიზე, ნათეს ფართობებზე, თითქმის ოჯახურ მეურნეობებში 98-99% ინარმოება. დანარჩენი 2-3%-ტი ეკუთვნის სასოფლო-სამეურნეო სანარმოებს. რაც შეეხება მეცხოველეობის დარგს – მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვის, ღორის (100%), ცხვრისა და თხის ხორცის, რძის, მატყლის, თაფლის (100%) პროდუქციის წარმოება ასევე ძირითადად ოჯახურ მეურნეობებში ხდება. სასოფლო-სამეურნეო სანარმოებში ფრინველის ხორცის წარმოება 2012 წელს შეადგენს 27,9%-ს და კვერცხის წარმოება 61,0%-ს, დანარჩენი პროდუქციის წარმოება მერყეობს 0,1-3,6%-მდე.

ამდენად, შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ სოფლის მეურნეობის დარგობრივ სტრუქტურაში იმერეთის რეგიონში წარმოდგენილია, როგორც მემცენარეობის, ასევე მეცხოველეობის დარგები და არსებობს მათი შემდგომი განვითარების პერსპექტივები, რადგანაც იმერეთის ნიადაგურ-კლიმატური პირობები საუკეთესოა სოფლის მეურნეობის დარგის განვითარებისათვის, რათქმუნდა, აგრობიზნესის სანარმოთა სწორი მართვის, რაციონალურად გაძლოის პირობებში და შეზღუდული რესურსების წორად, მიზნობრივად გამოყენების შემთხვევაში.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. პ. კოლუაშვილი, გ. ზიბზიბაძე-აგარაული საწარმოს ეკონომიკა თბ. 2010
2. ს. თურმანიძე და სხვები-აგრობიზნესი თბ. 2009
3. დ. სილაგაძე-მცირე ბიზნესის ეკონომიკური ეფექტიანობა და განვითარების პერსპექტივები იმერეთის მაგალითზე. (მონოგრაფია) ქუთაისი 2009
4. საქართველოს სტატისტიკური ეროვნული სამსახური-საქართველოს სოფლის მეურნეობა 2012, სტატისტიკური პუბლიკაცია თბ. 2013
5. საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური-საქართველოს სტატისტიკური წელიწადი 2012